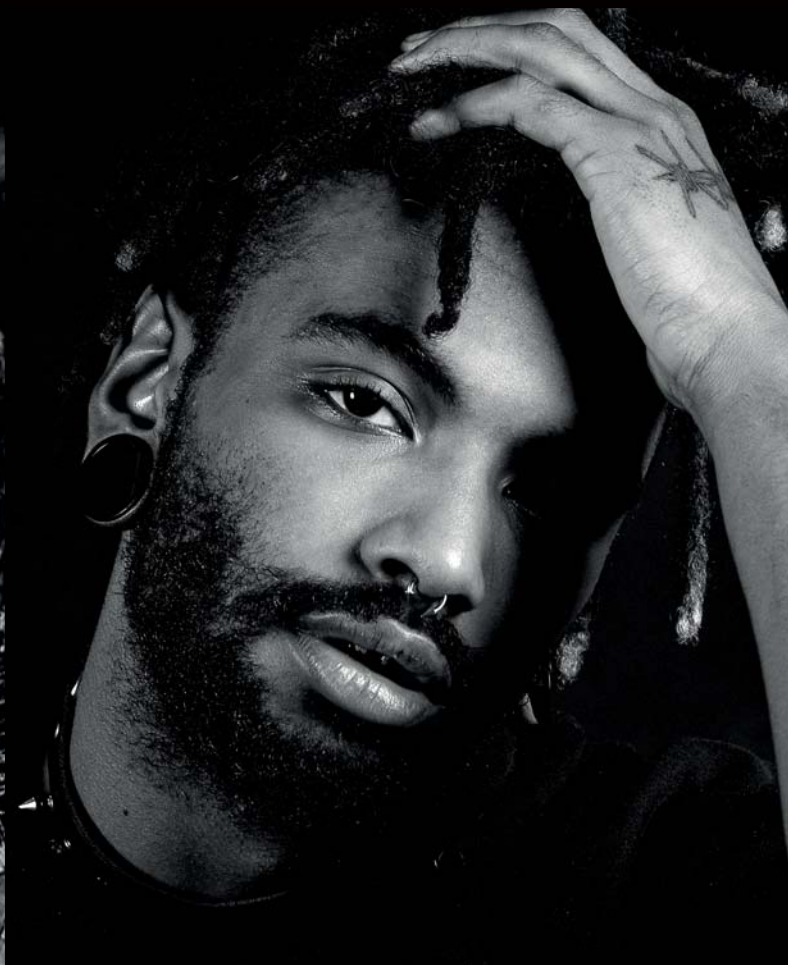

SERRA

D'OR

721

GENER 2020 • 6,10 €

BENVINGUTS ANYS VINT!

Entrevista a Joan-Lluís Lluís
Anna Ballbona

2020: efemèrides, aniversaris
i commemoracions

Joan Josep Isern

«Let's take back control:

Quo vadis Europa?»

Xavier Domènech

Victor Papanek. El
dissenyador del món real

David H. Falagán

«Arxipèlag Gulag»: mirades
enfrent del límit

Fèlix Edo Tena

En el centenari de Boris Vian

Miquel Pujadó

Agrupación Señor Serrano,
radical lliure del nostre teatre

Enric Ciurans

El riure de la «showwoman»

Margot Mur

Panorames de literatura

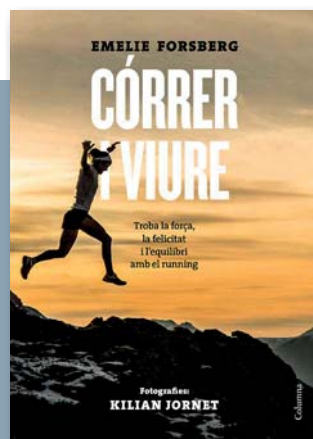
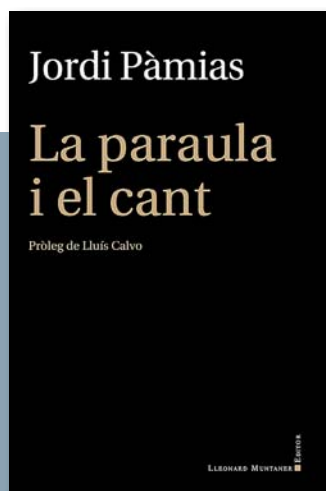
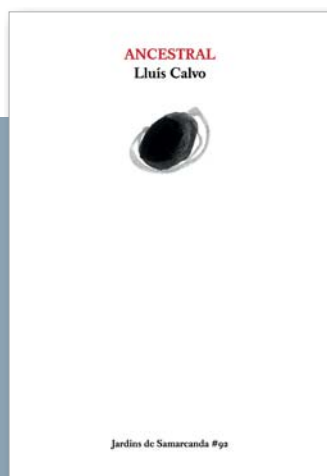
religiosa i de poesia

F. Torralba i M.-Ll. Muntané

PANORAMA DE POESIA 2019

per Miquel-Lluís Muntané

La paraula poètica exerceix una atracció poderosa que empeny moltes persones a practicar-la o, si més no, a acostar-s'hi amb voluntat de descobrir-la. Ha passat un altre any i, a casa nostra, el pols del món poètic en llengua catalana ha continuat batent amb força: autors, traductors, editors i crítics, sempre amb la complicitat indispensable de les llibreries i les biblioteques —i, per descomptat, de les persones lectores— han generat una collita ben rica en qualitat i en diversitat.

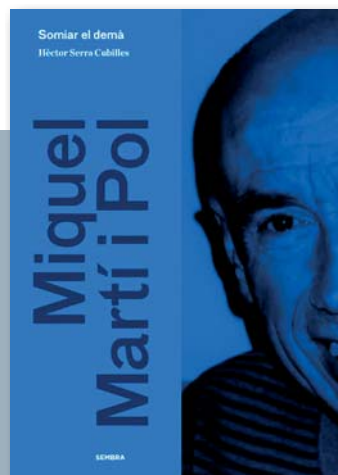
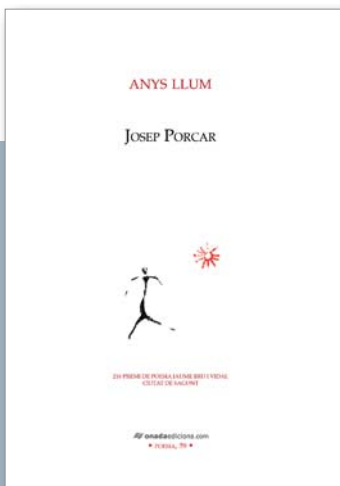
Les edicions

Comencem el recorregut fixant-nos en les propostes més destacades que han sorgit dels segells editorials del Principat: *Perquè ha de ser així* de Salvador Renobell Bosch (Edicions Poncianes); *Terra llarga* de Pau Vadell, *Altres semideus* d'Anna Gual, *Amb Nausica* de Víctor Sunyol i *Beatriu o la frontera* de Susanna Rafart (LaBreu); *Cap vespre* de Marc Rovira, *Abans del vespre* d'Enric Sòria

i *La netedat* de Sebastià Alzamora (Proa); *Tornar* de Noemí Morral (Voliana); *Text-ures* d'Imma López Pavia i *Variacions profanes* de Marta Pessarrodona (Viena); *Desintegrar-se* d'Ester Xargay, *Silur* de Sònia Moya, *Cos de poderosa llum* de Vicenç Llorca i *Gojos del cor i la carn* d'Enric Abad i Lluch (Metemora); *La paraula en el temps* de Salvador Comelles, *Vestals de Roma* d'Encarna Sant-Celoni, *La quinta essència de la pols* de Marta Pera Cucurell, *L'home que no sabia escriure cartes d'amor* de Xavier Vidal, *El somriure de l'esfinx* de Teresa Costa-Gramunt, *Poemes d'Abissínia* d'Albert Gavalrà i *Camille* de Bernat Nadal (Pagès); *Darrer estiueig darrer* de Josep Colet (In-verso); *Manera negra* de Narcís Comadira (Edicions 62); *Jardí ardent* de Francesc Cornadó (SD Edicions); *Mediterrània* de Montserrat Gallart (Gregal); *Microgrames* d'Antoni Clapés, *Apàtrida* de Joan Gasull i *En entredit* de Lluís Massanet (Llibres del Segle); *Ancestral* de Lluís Calvo (Cafè Central / Eumo); *Lovely* d'Antònia Vicens

(Eumo); *Camins dubtosos* de Joan Carles Ventura (Alrevés); *Sentiments i paisatges* de Carles Cervelló (Témenos); *Paraula de Nargó* de Ramon Minoves (Voliana); *Tina Frankens* de Bel Olid (Fanbooks); *Temps d'aram* d'Isabel Oliva (Curbet); *Qui no s'anomena* d'Anna Pantinat (Món de Llibres); *Els límits del Quim Porta* de Josep Pedrals (LaBreu); *La sardana dels dimonis* de Joan Vinuesa (La Garua); *Suïcidi màfic* de Joan Josep Barceló (El Cep i la Nansa); *Les hores imprecises* de Carme Sáez Lorente (Quaderns de la Font del Cargol); *Regalimant tinta entre el tu i jo* d'Albert Carol Bruguera (Vitel·la); *Els records i la mort van de marxa*, de Pius Morera (Pont del petroli) i *A favor nostre* de Marta Pessarrodona (Godall). Edicions 62 ha tret a la llum *Carles Riba. Llibres de poesia*, un volum que comprèn tota l'obra poètica de l'autor de les *Estances* —incloent-hi dos llibres inèdits— i del qual ha tingut cura Jordi Malé.

De la seva banda, les editorials radicades al País Valencià ens han

ofert: *Sota la pell nua* de Maria Alemany Tomàs, *Vents de paraula* d'Aaron Andrés, *Quatre rius de sang* de Lluís Vicent Banyuls Ferrando, *Olor a llenya cremada* d'Herme-lando Bosch i Mellado, *Els botxins de la innocència* de Vicent Paricio, *Escrit sobre les dunes* de Lluís Ferri, *Somniopàtic* d'Òscar López Roig, *Xúquer* de Josep Lozano, *Cel d'horabaixa* de Francesc Pou, *A frec de pell* de Pura Peris, *Al caliu de la tardor* i *El temps no acompanya* de Vicent Torres Aguado i *Quadern per a Joan* de Manolo Alonso (Neopàtria); *A la intempèrie* de Josep Ballester, *Geografies de l'atzar* d'Alba Fluixà, *Quan els grans arbres cauen* d'Àngels Gregori, *La febre dels dies* de Ramon Guillem i *Les raons de Will* de Jordi Julià (Bromera); *Albuferenc* de Berna Blanch (El Petit Editor); *Desfici* de Sico Fons (Edicions del Sud); *Encara que la nit es faça forta* de Gràcia Jimé-nez (Aguaclara); *Els records venen del vent* de Josepa Montagud i *L'efímer i l'etern* de Vicent Penya (Onada); *On els camins s'esborren* d'Anna Montero (Edicions del Buc) i *Nua* de Tònia Passola (3i4). Val la pena remarcar la singularitat de les obres *Poemes inèdits* de Joan Fuster, *Defensa d'una forma. Poesia completa (1976-2018)* de Jaume Pérez-Montaner i *Poesia completa 1971-2018* de Josep Piera, totes tres vehiculades per la Institució Alfons el Magnànim.

Pel que fa als segells de les Illes, destaquem les obres següents: *Aus de ramat* de Maria Antònia Massanet, *Ara he vist passar una mèrlera* de Miquel Àngel Adrover i *Carn crua* de Joan Josep Barceló Bauçà (AdiA); *La nit transeünt* de Joan Navarro, *El llibre del mercuri* d'Àngel Terrón, *Rèquiem* de Víctor Gaya, *Boscana* de Laia Llobera i *Obra poètica (1974-2017)* de Bartomeu Bennàssar (Lleonard Muntaner); *Res no és personal* de Joan-Elies Adell i *Ànimes precioses* d'Antoni Canu (Saldonar); *Calç morta* de Guillem Benejam i *La crostera* de Cati Coll (El Gall); *El llegat de la cendra* de Joan Antoni Cerrato (Documenta Balear) i *Constel·lacions i asterismes* de Joan Guasp (Balèria).

Una menció específica, dins de les novetats editorials, ha de correspondre a les publicacions de caràcter antològic. En aquest apartat fem esment de *Dits tacats* d'Àlex Susanna, que aplega quaranta anys d'obra poètica d'aquest autor, *Des de quin on?* de Víctor Sunyol i *Poetes de Ponent. Antologia (de la Renaixença als nostres dies)*, en edició de Jaume Pont i Jordi Pàmias, totes tres produïdes pel segell lleidatà Pagès Editors; *Ho veig per la veu* de Stefano M. Cingolani (Cafè Central / Eumo); *Llum a les golfes. Una antologia del haiku modern i contemporani català*, elaborada per Sam Abrams (Viena), i *Poesia original completa* de Jeroni Zanné

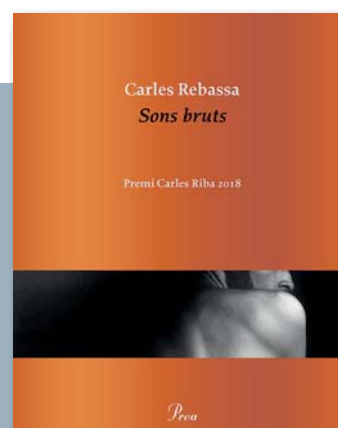
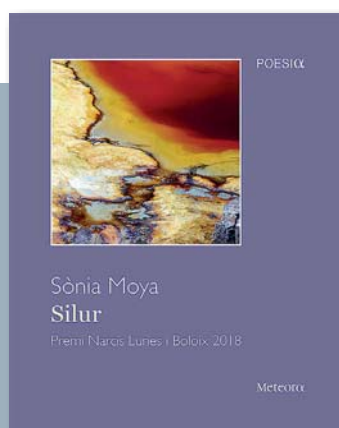
(Trípode), que recull la producció lírica d'aquest autor modernista. Destaquem, així mateix, *La paraula i el cant*, una selecta antologia de Jordi Pàmias introduïda per un pròleg/estudi que signa Lluís Calvo (Lleonard Muntaner).

I en l'apartat assagístic, tres recomanacions: *Veure dins els versos*, de Salvador Ortells (Publicacions de la Universitat de València), un estudi aprofundit sobre l'obra poètica de Joan Fuster; *Curs de literatura catalana contemporània* (Empúries), una edició a cura de Jordi Cornudella que aplega una sèrie de conferències dictades per Gabriel Ferrater els anys 1966 i 1967 a la Universitat de Barcelona, i *Miquel Martí i Pol: somiar el demà* (Sembra Edicions), en què Hèctor Serra aborda la poètica de l'autor de Roda de Ter.

Les traduccions

S'ha dit sovint que traduir poesia és una manera, més intensa i aprofundida, de llegir-ne. I, sortosament, la llengua catalana ha disposat sempre de reconeguts especialistes en aquest art, capaços de posar a l'abast del públic catalanoparlant les més diverses tradicions poètiques del món. Vegem algunes de les realitzacions més destacades en aquest camp: *Reixes de llengua* de Paul Celan, traduït per Arnau Pons, *Auguris d'innocència* de Patti Smith,

traduït per Laia Malo, i *Finestrals* de Philip Larkin, traduït per Marcel Riera (LaBreu); *Córrer i viure* d'Emelie Forsberg, traduït per Neus Bonilla (Columna); *Poemes* de Hanna Arendt, traduït per Lola Andrés i Anacleto Ferrer (Edicions del Buc); *L'aurora insensata* de Diana Régimbald, traduït per Antoni Clapés (Cafè Central); *Jo soc vosaltres. Sis poetes de Síria*, traduït per Margarida Castells Criballés (Godall); *Un peix esquerra el gel* de Mikhaïl Kuzmin, traduït per Arnau Barios Gené (Blind Books); *Poemes escollits* de John Berger, traduït per Montse Basté i Martí Sales (1984); *Set elefants drets sota la pluja* de Billy Collins, traduït per Jaume Subirana (Godall); *Autoretrat en un mirall convex* de John Ashbery, traduït per Melcion Mateu (Llibres del Segle), i *Diaris de bord* de Iorgos Seferis, traduït per Joan Frederic Calabuig (Adesiara).

Els premis

Passem a ocupar-nos tot seguit de les obres que deuen la seva publicació al fet d'haver estat premiades en algun dels nombrosos certàmens que es convoquen anualment arreu del territori de llengua catalana. En aquesta secció destaquem: *Sons bruts* de Carles Rebassa, Premi Carles Riba, i *Tocat i enfonsat* de Ramon Cardona, Premi Miquel de Palol (Proa); *Naixement d'Islàndia* de Car-

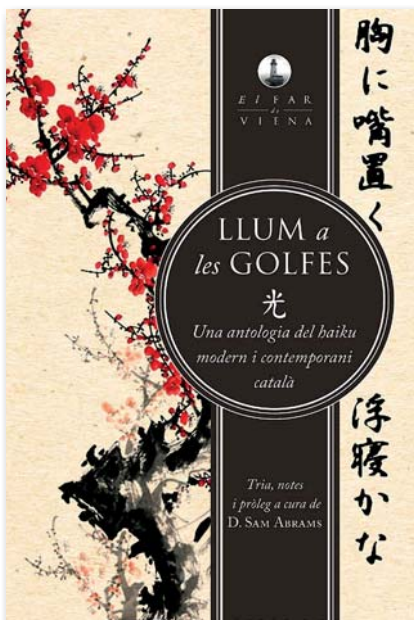
les Mulet, Premi Vicent Andrés Estellés (3i4); *Vertical* de Teresa Pascual, Premi Ausiàs March, i *Pengeu-ne cada nit els enforçalls* de Francesc J. Gómez, Premi Sant Cugat a Gabriel Ferrater (Edicions 62); *Les despulles d'un somni* d'Antoni Ribas Tur, Premi Joan Perucho Vila d'Ascó (Saldonar); *Els poemes d'en Leandre Caulfield* de Pere de Palol, Premi Amadeu Oller (Galerada); *Fes-te paraula* de Josep Fàbrega i Selva, Premi Agustí Bartra, *El còdol i els seus cercles* de Maria Dolors Coll Magrí, Premi Miquel Martí i Pol, *Lletres a Clara* de Josep Plana Aspachs, Premi Jordi Pàmias, i *Embossada* d'Amadeu Vidal i Bonafont, Premi Màrius Torres (Pagès); *L'arquitecte* de Laia Maldonado, Premi Ventura Ametller (Edicions de 1984); *El bosc de bambú* de Jesús Girón, Premi Betúlia Memorial Carme Guasch, *Canvi de guàrdia* de Pere Antoni Pons, Premi J.M. López-Picó, i *Mil vides* de Josep Civit i Mateu, Premi Joan Llacuna (Viena); *Dolça llar de l'infern* de Jordi Ferrer i Gràcia, Premi Jacint Verdaguer (Cal Siller); *Galeria d'incerteses* d'Alba Fluixà, Premi Ciutat d'Alzira (Bromera); *Colors primaris* de Gemma Arimany, Premi Narcís Sagner (Parnass); *La memòria de les petjades* de José Luis García Herrera, Premi Vila d'Almassora, i *Anys llum*, de Josep Porcar, Premi Jaume Bru i Vidal Ciutat de Sagunt (Onada); *Tanta gana* de Pol Guasch, Premi

Francesc Garriga (LaBreu), i *Arèola* de Damià Rotger, Premi Bernat Vidal i Tomàs (AdiA).

Pel que fa a premis que es concedeixen a obra publicada: Enric Casasses ha rebut el Premi de la Crítica Catalana de poesia per *El nus la flor* (Edicions Poncianes); el Premi Llibrisliber, en la modalitat de poesia, ha estat per a *Poemes de cos i d'ànima* de Iehuda Amikhai, en traducció de Manuel Forcano (Adesiara); *La netedat* de Sebastià Alzamora (Proa) ha obtingut el Premi Crítica «Serra d'Or» de poesia, i Jaume Coll Mariné ha estat guardonat amb el Josep Maria Llompart, dins els Premis Cavall Verd, per l'obra *Un arbre molt alt* (Edicions 62) com a millor llibre de poesia en català publicat l'any 2018.

Les efemèrides

El 2019 vam celebrar el centenari del naixement de Joan Brossa (Barcelona, 1919-1998). Creador prolífic i molt personal, va conrear tots els aspectes de l'art: la poesia, la prosa, el teatre, la música, la màgia, les arts plàstiques... Tanmateix, Brossa qüestionava les fronteres entre gèneres, per la qual cosa englobava tota la seva producció sota el concepte de poesia. Va ser un dels fundadors del col·lectiu Dau al Set —i qui li va donar nom—, considerat la primera i més significativa manifestació de l'avantguardisme de postguerra a l'Estat espanyol. Dins

també va deixar una producció poètica abundant. En aquest sentit, va ser guardonada als Jocs Florals el 1878, el 1882 i el 1891, i va ser la primera dona a presidir-los, l'any 1909.

També el 2019 ha estat l'any del centenari del naixement del poeta Miquel Lladó (Castelldans, 1919 - Andorra la Vella, 1999). Amb motiu de l'efemèride, la Càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida va dedicar-li una jornada monogràfica i s'ha publicat *Del fonoll a la neu*, una antologia dels seus textos amb un estudi introductor i a càrrec d'Eduard Batlle (Pagès).

Les activitats

Amb motiu del Dia Mundial de la Poesia, l'autora escollida aquest 2019 va ser Rosa Fabregat, nascuda l'any 1933 a Cervera i doctora en farmàcia, que va escriure, per a l'esdeveniment, el poema titulat «Poesia. Música de l'ànima teixida amb paraules». Aquest text va ser traduït i recitat en una vintena de llengües en una celebració que va tenir lloc al centre cultural Arts Santa Mònica de Barcelona.

En aquest balanç anyal de l'activitat poètica a casa nostra, ens agrada també reflectir-hi algunes de les iniciatives que contribueixen a fomentar-ne la difusió. Aquesta vegada ens fem ressò del cicle de lectures poètiques Radical 3 que se celebra amb regularitat a la barcelonina Llibreria de la Imatge. Val la pena de consignar, així mateix, que el Festival de Poesia Religiosa i Transcendent que té lloc amb periodicitat anual al Reial Cercle Artístic ha arribat ja a la sisena edició. També enguany s'han complert els deu anys del Flux Club, una programació organitzada a l'Antic Teatre per l'Associació Habitual Video Team, que dona visibilitat al vídeo de creació i dins la qual sempre s'atorga protagonisme a la video-poesia.

Fins aquí, doncs, aquest resum dels aspectes més destacats que ens ha deixat l'àmbit de la poesia en llengua catalana al llarg dels darrers mesos. La varietat i l'interès de les propostes conviden, sens dubte, a apropar-s'hi amb la màxima atenció.

el marc d'aquesta commemoració han aparegut: *Brossa: escamotejador i burleta. Records d'una amistat estel·lar* d'Arnau Puig (Comanegra) i *Joan Brossa, ara i aquí* de Carles Rebassa (Angle Editorial).

També l'any 2019 ha estat el del centenari de la mort de Dolors Monserdà (Barcelona, 1845-1919), que, al costat d'una obra extensa com a narradora, dramaturga i assagista,

NOVETAT

L'economia de guerra a Sabadell, 1936-1939

ESTEVE DEU BAIGUAL

Aquest és el tercer treball de l'autor dedicat a l'estudi de la Guerra Civil i la ciutat de Sabadell. Se centra en les transformacions estructurals de l'economia sabadellenca en aquests anys, en l'evolució de l'activitat productiva i en les conseqüències derivades d'un context de guerra.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · pamsa@pamsa.cat · www.pamsa.cat

BIBLIOTCA
ABAT
OLIBA